

УДК 351.86:327

DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.194.55-59>**Назаренко С.А.**

доктор економічних наук

Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького

Nazarenko Sergij

Dr. of Econ. Sc.

Cherkasy National University named after B. Khmelnytskyi

<https://orcid.org/0000-0003-3367-5875>**Шарій В.І.**

доктор наук з державного управління

Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького

Sharyi Viacheslav

Dr. of Public Mng. Sc.

Cherkasy National University named after B. Khmelnytskyi

<https://orcid.org/0000-0002-5598-3505>**Кіфін О.О.**

Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького

Kifin Oleksandr

Cherkasy National University named after B. Khmelnytskyi

ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ БЕЗПЕКОВИХ МЕХАНІЗМІВ УКРАЇНИ ІЗ СИСТЕМАМИ КОЛЕКТИВНОЇ БЕЗПЕКИ ЄС І НАТО

Стаття присвячена аналізу перспектив інтеграції національних безпекових механізмів України з системами колективної безпеки ЄС і НАТО. У дослідженні розглянуто поточні виклики та можливості у процесі адаптації національної безпекової політики до стандартів і вимог міжнародних безпекових організацій. Здійснено оцінку ефективності існуючих заходів та інструментів взаємодії з європейськими та північноатлантичними партнерами, а також визначено пріоритетні напрямки співпраці у контексті забезпечення національної безпеки та оборони. В статті також досліджено ключові аспекти гармонізації правових, інституційних та військових компонентів, необхідних для успішної інтеграції України у загальноєвропейську систему безпеки. Визначено, що інтеграція з колективними безпековими системами є не лише важливим елементом посилення обороноздатності, але й гарантією довгострокової стабільності та безпеки, що сприятиме формуванню стабільного середовища.

Ключові слова: безпека, національна безпека, безпековий механізм, держава, НАТО, Європейський союз, кібербезпека, інтеграція.

PROSPECTS FOR THE INTEGRATION OF UKRAINE'S NATIONAL SECURITY MECHANISMS WITH THE COLLECTIVE SECURITY SYSTEMS OF THE EU AND NATO

This article examines the prospects for integrating Ukraine's national security mechanisms with the collective security systems of the European Union and NATO. The study addresses the current challenges and opportunities arising from Ukraine's efforts to align its national security policy with the standards and requirements of international security organizations. The analysis underscores the significance of this integration in the context of ongoing geopolitical tensions and the necessity for enhanced cooperation in safeguarding national and regional security. Utilizing a qualitative research methodology, the article employs a comprehensive literature review, analyzing existing frameworks, policies, and strategic documents relevant to Ukraine's security landscape. Comparative analysis is also applied to assess the effectiveness of Ukraine's security initiatives against those of EU and NATO member states, identifying best practices that can be adapted to the Ukrainian context. The findings reveal critical areas of cooperation, including military interoperability, intelligence sharing, and joint training exercises, which are essential for strengthening Ukraine's defense capabilities. The article further explores the legal, institutional, and operational frameworks necessary for harmonizing Ukraine's security strategies with those of its partners, emphasizing the importance of aligning legislative measures and

defense policies with EU and NATO standards. In conclusion, the article advocates for a strategic approach to integration that prioritizes resilience and adaptability within Ukraine's national security mechanisms. By enhancing collaboration with EU and NATO, Ukraine can bolster its security architecture, thereby contributing to regional stability and collective defense initiatives. The recommendations presented aim to guide policymakers in implementing effective strategies for fostering greater alignment with international security frameworks, ensuring a robust response to evolving threats in the region. Through these measures, Ukraine can not only advance its national security objectives but also play a pivotal role in the broader European security landscape.

Keywords: security, national security, security mechanism, state, NATO, European Union, cybersecurity, integration.

JEL classification: F52, F55, H56, O19, P48

Постановка проблеми. Актуальність дослідження теми обумовлена сучасними глобальними викликами, що ставлять перед країною завдання зміцнення обороноздатності та забезпечення стабільності у сфері національної безпеки. В умовах триваючої агресії з боку Російської Федерації, посилення гібридних загроз, кіберзлочинності та інших сучасних ризиків, Україна стикається з необхідністю не лише модернізувати власну систему безпеки, але й активно інтегруватися у міжнародні структури, що можуть забезпечити додаткові гарантії захисту. Значна увага приділяється перспективам вступу до НАТО, адже це не лише посилює національні оборонні механізми, але й сприятиме загальному розвитку країни через обмін технологіями, підвищення кваліфікації військових фахівців та впровадження найкращих практик управління оборонним сектором. Подібним чином, інтеграція з системою колективної безпеки ЄС дозволить гармонізувати українську безпекову політику із стандартами Євросоюзу, підвищити ефективність управління у сфері оборони та національної безпеки, що є важливим кроком на шляху до європейської інтеграції.

Дослідження цієї теми також відображає необхідність об'єднання зусиль у боротьбі з новими типами загроз, що не визнають національних кордонів. Успішна інтеграція механізмів колективної безпеки сприятиме посиленню обороноздатності України, зміцненню міжнародного іміджу як надійного партнера та забезпеченню стабільності у Центрально-Східній Європі. Саме тому, вивчення перспектив інтеграції національних механізмів із європейськими та євроатлантичними структурами є нагальною потребою сучасної української політики безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій присвячених перспективам інтеграції національних безпекових механізмів України із системами колективної безпеки ЄС і НАТО, свідчить про значний інтерес наукової спільноти до цієї теми. В останні роки було опубліковано численні роботи, які досліджують різні аспекти співпраці України з європейськими та євроатлантичними безпековими структурами. Наприклад, І.В. Грищенко (2023 р.) розглядає проблеми і перспективи інтеграції України в систему колективної безпеки ЄС та НАТО, акцентуючи увагу на викликах, пов'язаних із військово-технічним співробітництвом та політичною підтримкою [1]. О.М. Петренко (2022 р.) в своїх роботах аналізує роль НАТО в сучасній системі глобальної безпеки, підкреслюючи важливість співпраці з Україною в контексті посилення стабільності на східному фланзі Альянсу [2].

Дослідження С.П. Воробя і В.М. Сахарової (2023 р.) зосереджені на перспективах співпраці України з НАТО у контексті колективної безпеки, де особливу увагу приділено спільним тренуванням та обміну інформацією, що є ключовими елементами інтеграції [3]. Також значну увагу питанням кібербезпеки як складової інтеграції приділено у роботах А. Зубенка (2022 р.), який визначає кібербезпеку як один з ключових елементів, необхідних для успішної інтеграції з НАТО, що враховує сучасні загрози в цифровому середовищі [4].

Численні міжнародні документи, включаючи Конвенцію про спільну політику безпеки та оборони ЄС, слугують важливою основою для розуміння нормативних та правових аспектів співпраці [5]. Офіційні звіти та документи ЄС і НАТО також підтверджують прагнення до більш тісної співпраці з Україною, що демонструє готовність обох сторін до інтеграції та співпраці у сфері безпеки [6-8].

Попри це, дослідження вказують на низку проблемних аспектів, зокрема, щодо необхідності гармонізації стандартів, удосконалення законодавчої бази, а також подолання політичних та адміністративних бар'єрів, які можуть заважати більш глибокій інтеграції. Таким чином, сучасна наукова література наголошує на важливості подальших досліджень, які б сприяли виробленню дієвих механізмів інтеграції та розробці практичних рекомендацій для посилення національної безпеки України в рамках співпраці з ЄС та НАТО.

Мета роботи. Метою дослідження є глибоке вивчення можливостей та напрямків зміцнення обороноздатності України через активну співпрацю з європейськими та євроатлантичними структурами безпеки, що передбачає дослідження способів інтеграції національних систем із існуючими механізмами колективної оборони ЄС і НАТО.

Виклад основних результатів дослідження. Інтеграція України в системи колективної безпеки ЄС і НАТО є стратегічно важливим кроком, спрямованим на зміцнення обороноздатності держави, підвищення рівня національної безпеки та гарантування стабільності на європейському континенті. В умовах посилення зовнішнього тиску з боку агресивних держав та зростання сучасних гібридних загроз, що включають кібератаки, інформаційні маніпуляції, економічний тиск та військові провокації, Україна стоїть перед необхідністю створення ефективної системи безпеки, яка б забезпечувала надійний захист її територіальної цілісності та суверенітету.

Співпраця з європейськими та євроатлантичними структурами безпеки дозволяє Україні вийти на новий

рівень оборонних можливостей, інтегруватися в загальноєвропейську систему захисту, адаптувати свої національні механізми до стандартів, що існують в рамках ЄС і НАТО, а також залучити передовий досвід і технології. Цей процес не тільки сприяє зміцненню національної оборони, але й дозволяє ефективніше реагувати на новітні загрози, зокрема гібридні конфлікти, кібератаки та асиметричні методи ведення війни, які стають все більш актуальними у сучасному світі [9-10].

Інтеграція з НАТО та ЄС відкриває перед Україною низку перспектив. По-перше, це можливість гармонізації стандартів безпеки, що сприяє підвищенню сумісності та ефективності збройних сил країни з партнерами по Альянсу. По-друге, доступ до спільних розвідувальних мереж і технологій дозволяє вчасно і точно виявляти потенційні загрози та оперативно на них реагувати. Крім того, участь у спільних військових навчаннях і тренуваннях сприяє підвищенню боєготовності українських збройних сил, їх здатності до колективної оборони та відпрацюванню сценаріїв реагування на різні кризові ситуації.

Участь України у спільних ініціативах з кібербезпеки дозволяє країні отримувати доступ до передових технологій захисту від кіберзагроз, обмінюватися

досвідом з європейськими та євроатлантичними партнерами, що значно підвищує стійкість національної інфраструктури до атак. Це особливо важливо в умовах, коли кібератаки стають одним з основних інструментів впливу з боку недружніх держав [4].

Політична та дипломатична підтримка, яку Україна отримує в процесі інтеграції, є ще одним важливим аспектом співпраці з НАТО та ЄС. Вона забезпечує посилення міжнародних позицій країни, допомагає у відстоюванні її інтересів на світовій арені та зміцнює зв'язки з ключовими стратегічними партнерами. У такій співпраці, Україна не лише отримує користь у вигляді технологій і знань, але й стає повноцінним учасником колективної безпеки, що є гарантією довгострокової стабільності як у самій країні, так і в усьому регіоні.

Отже, інтеграція України в системи колективної безпеки ЄС і НАТО є не лише кроком на шляху до зміцнення обороноздатності, але й важливим елементом глобальної стратегії забезпечення безпеки, де Україна виступає ключовим партнером, здатним внести свій вклад у стабільність та мир у регіоні.

Перспективи інтеграції національних безпекових механізмів із системами колективної безпеки ЄС і НАТО представлено на рис. 1.

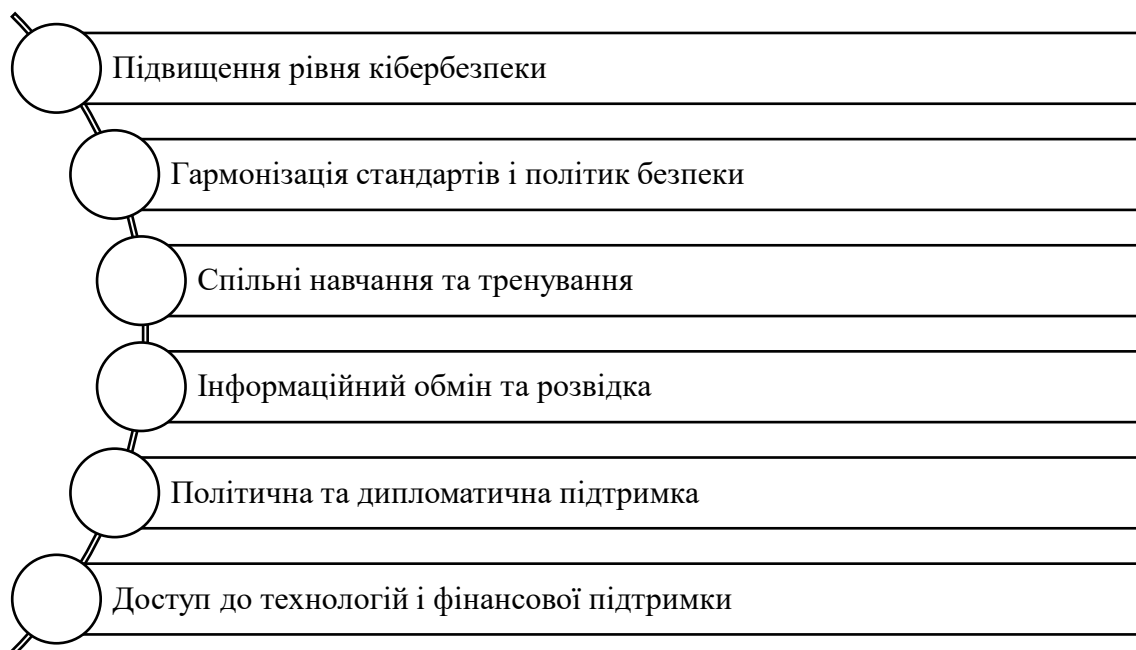

Рис. 1. Перспективи інтеграції національних безпекових механізмів із системами колективної безпеки ЄС і НАТО

Джерело: складено автором на основі [9-10]

1. Підвищення рівня кібербезпеки

Одним із ключових напрямів інтеграції є співпраця у сфері кібербезпеки. Вступ України в колективні безпекові системи ЄС і НАТО дозволить покращити здатність країни протидіяти кібератакам шляхом обміну інформацією, спільних навчань і доступу до передових технологій. Використання найкращих практик і стандартів ЄС та НАТО допоможе Україні адаптувати свої національні механізми до високих міжнародних вимог [4].

Участь України у спільних кібернавчаннях, таких

як Cyber Coalition, що організовуються НАТО, дозволяє покращити готовність до реагування на кібератаки, тестувати національні системи та обмінюватися досвідом з партнерами.

2. Гармонізація стандартів і політики безпеки

Інтеграція з ЄС та НАТО також передбачає гармонізацію українських стандартів безпеки з вимогами цих організацій. Це стосується як технічних стандартів, так і нормативно-правової бази. Спільні стандарти спрощують обмін інформацією, забезпечують взаємодію систем і дозволяють країнам швидше адаптуватися

до нових загроз [9].

Участь України в програмі NATO Defence Planning Process (NDPP) дозволяє країні адаптувати свої військові та оборонні можливості відповідно до стандартів Альянсу, що сприяє підвищенню сумісності військових підрозділів.

3. Спільні навчання та тренування

Регулярні навчання із силами НАТО та ЄС дозволяють Україні не лише покращити свої оборонні здібності, а й продемонструвати свою здатність співпрацювати з міжнародними партнерами в кризових ситуаціях. Це включає спільні тренування з кібербезпеки, охорони кордонів, військової стратегії та реагування на надзвичайні ситуації [1].

Навчання «Sea Breeze», які проводяться на Чорному морі, стали важливою платформою для співпраці України з країнами НАТО, зокрема у відпрацюванні морських оборонних маневрів, логістики та оперативного управління.

4. Інформаційний обмін та розвідка

Один із найважливіших аспектів співпраці з ЄС і НАТО — це доступ до розвідувальних даних, що дозволяє Україні бути краще поінформованою про можливі загрози та оперативно на них реагувати. Інформаційний обмін також допомагає вдосконалити національні системи моніторингу та виявлення загроз [10].

Підключення України до NATO Intelligence Fusion Centre (NIFC) створює можливості для швидкого обміну даними про потенційні загрози, що дозволяє ефективніше реагувати на загрози безпеці, включаючи кібератаки.

5. Політична та дипломатична підтримка

Інтеграція з колективними безпековими системами ЄС і НАТО не лише покращує безпекові можливості, але й зміцнює політичну позицію України. Співпраця з цими організаціями дозволяє країні розраховувати на дипломатичну та політичну підтримку, що важливо в умовах конфліктів і загроз територіальній цілісності [3].

Надання статусу партнера з розширеними можливостями НАТО дозволяє Україні брати участь у більшій кількості навчань, консультацій і координаційних заходів, що посилює її позиції на міжнародній арені.

6. Доступ до технологій і фінансової підтримки

Інтеграція з ЄС та НАТО відкриває доступ до

сучасних технологій у сфері безпеки та оборони. Це стосується як технічного обладнання, так і програмних рішень для моніторингу, аналізу та захисту від загроз. Окрім того, держави-партнери можуть отримати фінансову підтримку для реалізації безпекових проєктів, що є важливим для розвитку інфраструктури національної безпеки [2].

Участь України у проєктах NATO Science for Peace and Security (SPS) дозволяє отримувати фінансування для розробки новітніх технологій у сферах кібербезпеки, протидії тероризму та захисту критичної інфраструктури.

Інтеграція національних безпекових механізмів України із системами колективної безпеки ЄС і НАТО є важливим кроком для посилення обороноздатності країни та забезпечення її довгострокової стабільності. Співпраця у сфері кібербезпеки, уніфікація стандартів, доступ до розвіданих і технологій, спільні навчання та політична підтримка створюють умови для ефективного протистояння сучасним загрозам. В умовах глобалізації та зростання гібридних загроз Україна має можливість стати повноцінним учасником європейської та євроатлантичної систем безпеки, що забезпечить як національну, так і регіональну стабільність.

Висновки. Перспективи інтеграції національних безпекових механізмів України із системами колективної безпеки ЄС і НАТО відкривають значні можливості для зміцнення обороноздатності та підвищення рівня національної безпеки. Співпраця з цими організаціями дозволяє Україні адаптувати свої стандарти та політику безпеки до сучасних вимог, отримуючи доступ до новітніх технологій, передового досвіду та розвідувальних даних, що підвищує ефективність національних безпекових структур. Зокрема, важливим аспектом є підвищення рівня кібербезпеки, що стає пріоритетом в умовах сучасних загроз. Спільні навчання, обмін інформацією та політична підтримка сприяють не лише технічному, але й стратегічному зміцненню позицій України на міжнародній арені, що допомагає країні ефективно реагувати на сучасні виклики та загрози. Таким чином, інтеграція з колективними безпековими системами є не лише важливим елементом посилення обороноздатності, але й гарантією довгострокової стабільності та безпеки, що сприятиме формуванню стабільного регіонального середовища.

Список використаних джерел:

1. Грищенко І.В. Інтеграція України в систему колективної безпеки ЄС та НАТО: проблеми та перспективи. Науковий вісник Національного університету оборони України. 2023. № 2(35). С. 54-61.
2. Петренко О.М. Роль НАТО у сучасній системі глобальної безпеки. К.: Центр стратегічних досліджень, 2022. 312 с.
3. Конвенція про спільну політику безпеки та оборони Європейського Союзу від 7 грудня 2009 року. Офіційний вісник ЄС. 2010. № 320/11.
4. Воробей С.П., Сахарова В.М. Перспективи співпраці України з НАТО в контексті колективної безпеки. Збірник наукових праць Національної академії державного управління. 2023. № 1. С. 89-95.
5. Зубенко А. Кібербезпека як ключовий елемент інтеграції національних безпекових механізмів із системами НАТО. Інформаційна безпека. 2022. Т. 20, № 4. С. 16-23.
6. Офіційний сайт НАТО. Співробітництво з країнами-партнерами: URL: <https://www.nato.int/partners>
7. Зеленський М.М. Проблеми та перспективи гармонізації стандартів безпеки України з вимогами ЄС. Безпека в інформаційному просторі. 2023. № 3. С. 67-72.

8. Офіційний сайт Європейської служби зовнішньої дії. Політика ЄС у сфері безпеки і оборони: URL: https://eeas.europa.eu/topics/security-defence-policy_en
9. NATO Intelligence Fusion Centre (NIFC). Інформаційний обмін в рамках співпраці з Україною. Річний звіт NIFC. 2022. С. 41-45.
10. Степаненко Ю.В., Соколова Л.І. Розвиток співпраці України з НАТО: аналіз програм і тренувань. Воєнна наука і техніка. 2022. № 6. С. 112-118.

References:

1. Hryshchenko I.V. (2023). Intehratsiya Ukrayiny v systemu kolektyvnoyi bezpeky YES ta NATO: problemy ta perspektyvy [Integration of Ukraine into the EU and NATO collective security system: Issues and prospects]. *Naukovyy visnyk Natsionalnoho universytetu obrony Ukrayiny - Scientific Bulletin of the National University of Defense of Ukraine*, Vyp 2(35), P. 54-61. [in Ukrainian]
2. Petrenko O.M. (2022). Rol NATO u suchasniy systemi hlobalnoyi bezpeky [The role of NATO in the modern global security system]. Kyiv: Center for Strategic Studies. [in Ukrainian]
3. Konventsiya pro spilnu polityku bezpeky ta obrony Yevropeyskoho Soyuzu vid 7 hrudnya 2009 roku [Convention on the Common Security and Defense Policy of the European Union of December 7, 2009]. (2010). *Ofitsiyyny visnyk YES - Official Journal of the EU*, Vyp 320/11. [in Ukrainian]
4. Vorobei S.P., Sakharova V.M. (2023). Perspektyvy spivpratsi Ukrayiny z NATO v konteksti kolektyvnoyi bezpeky [Prospects of Ukraine's cooperation with NATO in the context of collective security]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoyi akademiyi derzhavnoho upravlinnya - Collection of Scientific Papers of the National Academy of Public Administration*, Vyp 1, P. 89-95. [in Ukrainian]
5. Zubenko A. (2022). Kiberbezpeka yak klyuchovyy element intehratsiyi natsionalnykh bezpekovykh mekhanizmiv iz systemamy NATO [Cybersecurity as a key element of integrating national security mechanisms with NATO systems]. *Informatsiyna bezpeka - Information Security*, Vyp 20(4), P. 16-23. [in Ukrainian]
6. Ofitsiyyny sayt NATO. Spivrobotnytstvo z krayinamy-partneramy [NATO Official Website. (2024, October 1). Cooperation with partner countries]. URL: <https://www.nato.int/partners> [in Ukrainian]
7. Zelenskyi M.M. (2023). Problemy ta perspektyvy harmonizatsiyi standartiv bezpeky Ukrayiny z vymohamy YES [Problems and prospects of harmonizing Ukraine's security standards with EU requirements]. *Bezpeka v informatsionomu prostori - Security in the Information Space*, Vyp 3, P. 67-72. [in Ukrainian]
8. Ofitsiyyny sayt Yevropeyskoyi sluzhby zovnishnoyi diyi. Polityka YES u sferi bezpeky i obrony [European External Action Service Official Website. (2024, October 1). EU Security and Defense Policy]. URL: https://eeas.europa.eu/topics/security-defence-policy_en [in Ukrainian]
9. NATO Intelligence Fusion Centre (NIFC). Informatsiyyny obmin v ramkakh spivpratsi z Ukrayinoyu [NATO Intelligence Fusion Centre (NIFC). (2022). Information exchange within the framework of cooperation with Ukraine]. *Richnyy zvit NIFC - NIFC Annual Report*, P. 41-45. [in Ukrainian]
10. Stepanenko Y., Sokolova L.I. (2022). Rozvytok spivpratsi Ukrayiny z NATO: analiz prohram i trenuvan [Development of Ukraine's cooperation with NATO: Analysis of programs and training]. *Voyenna nauka i tekhnika - Military Science and Technology*, Vyp 6, P. 112-118. [in Ukrainian]